

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

« СВІТОГЛЯДНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ »

Шифр та назва спеціальності	Усі спеціальності	Факультет / Інститут	Факультет соціально-гуманітарних технологій
Назва освітньо-наукової програми		Кафедра	Філософія

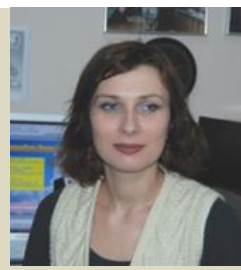
ВИКЛАДАЧІ

Тарароєв Яків Володимирович, tararoyev@kpi.kharkov.ua

Доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії НТУ «ХПІ». Досвід роботи – 22 років. Автор понад 70 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Онтологія науки та техніки», «Філософія Нового часу та Німецька класична філософія».

Владленова Іліана Вікторівна vladlenova.ntuhpi@gmail.com

Доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії НТУ «ХПІ». Досвід роботи – 18 років. Автор понад 100 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Українська філософія: традиції і новації», «Філософія політики та права», «Гуманітарні проблеми високих технологій».

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Дисципліна спрямована на вдосконалення володіння інструментально-категоріальним апаратом науково-технічної діяльності, вивчення та закріплення методології та методів науково-технічної діяльності, що використовуються на загальнотеоретичному та практичному рівнях, вивчення соціокультурних чинників, що впливають на науково-технічну діяльність у сучасному світі.
Мета та цілі	Формування поглиблених світоглядних та теоретичних знань у сфері науково-технічної діяльності та оволодіння категоріальним апаратом для подальшої наукової діяльності, а також розширення загального кругозору.
Формат	Лекції, семінарські заняття, індивідуальна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.
Результати навчання	Застосовувати абстрактне мислення, демонструвати системний науковий світогляд, професійну етику та загальний культурний кругозір.
Обсяг	Загальний обсяг дисципліни 120 год.: лекції – 10 год., семінарські заняття – 30 год., самостійна робота – 80 год.
Пререквізити	Немає
Вимоги викладача	Аспірант зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Для проходження дисципліни необхідно мати: конспект лекцій, конспекти вивченої літератури. Працювати з навчальною та додатковою літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати семінарські заняття при наявності допуску викладача. З метою оволодіння необхідною якістю освіти з дисципліни потрібно відвідуваність і регулярна підготовленість до занять. Без особистої присутності аспіранта підсумковий контроль не проводиться.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Лекція 1	Світогляд як основа індивідуального та соціального життя людини. Онтологічні аспекти сучасного наукового знання	Семінарське заняття 1	Світогляд як основа індивідуального та соціального життя людини	Самостійна робота	Історичні типи світогляду, їх особливості
		Семінарське заняття 2	Світогляд як основа індивідуального та соціального життя людини		Філософія як тип світогляду
		Семінарське заняття 3	Онтологічні аспекти сучасного наукового знання		Форми буття с точки зору сучасної науки
Лекція 2	Онтологічні аспекти сучасного наукового знання. Проблема свідомості у філософії та науці.	Семінарське заняття 4	Онтологічні аспекти сучасного наукового знання		Субстанційна та реляційна концепції простору та часу
		Семінарське заняття 5	Проблема свідомості у філософії та науці.		Штучний інтелект та свідомість
		Семінарське заняття 6	Проблема свідомості у філософії та науці.		Основні філософські концепції розвитку
Лекція 3	Теорії розвитку та формування інструментарію філософсько-наукового мислення. Гносеологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки	Семінарське заняття 7	Теорії розвитку та формування інструментарію філософсько-наукового мислення		Загальні теоретичні положення глобального еволюціонізму
		Семінарське заняття 8	Теорії розвитку та формування інструментарію філософсько-наукового мислення		Сучасні концепції істини
		Семінарське заняття 9	Гносеологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки		Наука як соціокультурне явище
Лекція 4	Методологічні проблеми сучасної науки	Семінарське заняття 10	Гносеологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки		Дисертація як вид наукового дослідження
		Семінарське заняття 11	Наука у філософському ракурсі		Концепції постіндустріального та інформаційного суспільства
		Семінарське заняття 12	Методологія наукового дослідження		Глобальні проблеми людства та їх комплексний характер
Лекція 5	Соціальні трансформації та їх вплив на розвиток науки та техніки. Філософія глобальності. Антропологічні засади науки та техніки	Семінарське заняття 13	Філософська рефлексія суспільства		Сенс людського буття, проблема свободи і самотності
		Семінарське заняття 14	Техніко-технологічні основи становлення інформаційного суспільства		
		Семінарське заняття 15	Антропологічні засади науки та техніки		

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна

1. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г., Ярошовець В.І. Філософія. – К.: ЦУЛ, 2010. – 648 с.
2. Будко В.В. Філософія науки : Учебное пособие. – Харьков: Консум, 2005. – 268 с
3. Владленова И.В. Теория великого объединения: философско-методологический анализ (на материале космофизики): монография. Х. : НТУ «ХПИ», 2010. - 218с.
4. Владленова И.В. Філософські проблеми фізики у світлі розвитку нанотехнологій: навч.-метод. посіб. Х.: НТУ «ХПИ», 2010.
5. Войтов А.Г. Філософія: учеб. пособие для аспирантов. – Москва : Дашков и К, 2003. – 512 с.
6. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О.
7. Гринів О. Історія філософії. Курс лекцій для аспірантів. – Львів, 2015. – 559 с.
8. Дольська О.О. Філософія сучасного суспільства. – НТУ „ХПІ”, 2011.
9. Дольская О.А., Голозубов А.В., Городыская О.Н. Человек в современном мире: на пути к новой парадигме образования : монография. Х.: НТУ «ХПИ», 2016. – 216 с.
10. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. – 4-е видання перероблене та доповнене – К.: КНТ, 2016 – 396 с.
11. Князев В.Н. Человек и технология (социально-философский аспект). – К.: Изд-во « Лыбидь» при Киев. Ун-те, 1990 – 175 с.
12. Кохановский В.П. Філософія и методология науки: Учебник для высших учебных заведений. – Ростов н/Д.: «Феникс», 1999. – 576 с
13. Кохановский В.П. Філософія науки в вопросах и ответах: учебное пособие для аспирантов. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 346с
14. Крымский С. Б., Парахонский Б. А., Мейзерский В. М. Эпистемология культуры. (Введение в обобщенную теорию 15.познания). – К., 1993.
15. Лосев А. Ф. Філософія. Мифология. Культура: научно-популярная література. – Москва : Политиздат, 1991. – 526 с.
16. Малахов В. С., Филатов В. П. Современная западная философия: словарь. – М. : Политиздат, 1991. – 414 с.
17. Матяш Т.П. и др. Філософія науки: учеб. Пособие для аспирантов и соискателей. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 496с
18. Семенюк Е.П. Мельник В.П. Філософія сучасної науки і техніки. – Львів: Світ, 2006. – 152с
19. Старжинский В.П., Цепкало В.В. Динамика науки и инновационное развитие : пособие для магистрантов и аспирантов. – Минск : БНТУ, 2013. – 391 с.
20. Сухина В. Ф., Кислюк К. В. Практикум по философии: учебное пособие. – Харьков : Фолио, 2001. – 430 с.
21. Тарароев Я.В. Онтологические основания современной физики и космологии Х.: ХНУ имени В.Н. Каразина , 2009. – 236 с.
22. Тарароев Я.В. Безродый А.Г. Логика и методология естественнонаучного познания Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина – 2007 – 232 с.
23. Ушаков Е.В. Введение в философию и методологию науки: Учебник. – М.: Издательство «Экзамен», 2005. – 528 с

Додаткова

1. Баскаков А.Я., Туленков Н.В. Методология научного исследования. – К., 2004.
2. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний. – М., 2010.
3. Владленова И.В. Філософские основания науки. Будущее науки. – Харьков, 2011.
4. Етика науки: виклики сучасності: Монографія. Ніжин, 2014.
5. Жданов Б. Информация и сознание//Вопросы философии. – 2000. – № 11.
6. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. – 4-е видання перероблене та доповнене – К., 2016.
7. Карпец, Л. А. Інтеграція освіти і науки в інформаційному суспільстві. Практична філософія. 2013. № 4. Режим доступа: <https://sites.google.com/site/practicsophy>.
8. Логико-методологический анализ языка науки и проблема представления знания / За ред. М.В. Поповича / Філософські діалоги. 2014. Вип. 8. К., 2014.
9. Мамардашвили М.К. Сознание как философская проблема//Вопросы философии. – 1990. – № 10.
10. Марков Б.В. Філософская антропология: очерки истории и теории. – СПб., 1997.
11. Озадовська, Л. В. Постлюдина як феномен сучасної науки і філософії. Практична філософія. - 2014. - № 4. – Режим доступа: <https://sites.google.com/site/practicsophy>.
12. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? – М., 1991.
13. Пенроуз Р., Шимони А., Картрайт Н., Хокинг С. Большое, малое и человеческий разум. – М., 2004.
14. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Т. 1-4. – СПб., 1997-98.
15. Степин В.С., Горохов Г.В., Розов М.Я. Філософія науки и техники. – М., 1995.
16. Сторожук А.Ю. Онтологические и эпистемологические особенности построения физической картины мира на современном этапе//Філософія науки, 2015 год, номер 4. – С. 40-47.
17. Уэбстер Ф. Теории информационного общества. – М., 2004.
18. Хант Г.Т. О природе сознания: с когнитивной, феноменологической и трансперсональной точек зрения. – М., 2004.
19. Черняк В. З. История и философия техники : пособие для аспирантов. – М., 2006.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

Поняття світогляду, його структура. Основні історичні типи світогляду. Світогляд і філософія. Поняття філософії, її предмет та метод. Структура і функції філософії. Місце та роль філософії у суспільстві. Онтологія. Основні категорії онтології. Онтологічний монізм та плюралізм. Становлення філософської категорії «матерія». Сучасна наука про матерію. Простір та час як поняття філософії. Субстанціальна та реляційна концепції простору та часу. Світоглядне значення теорії відносності Ейнштейна. Світоглядне значення сучасних наукових концепцій космології, астрофізики про Всесвіт (Хоккінг, Грін, Дойч, Каку, Гус, Лінде та ін.). Свідомість як вищий рівень духовної активності людини, ідеальне відтворення дійсності. Розвиток уяви про свідомість в класичній філософії. Сучасні філософія та наука про свідомість. Структура свідомості. Права та ліва півкулі та їх морфологічно-функціональні особливості. Проблема штучного інтелекту та свідомість. Розвиток як філософська проблема, її формування. Основні філософські концепції розвитку. Діалектика, її особливості та історичні форми. Структура діалектики: принципи, категорії та закони. Функції діалектики та її методологічне значення. Синергетична парадигма розвитку. Основні світоглядні та методологічні принципи (принцип імовірнісного детермінізму, визнання універсальності та узгодженості процесів у природі, визнання універсального характеру еволюції та адаптації як закономірної поведінки складної системи, що самоорганізується, будь-якої природи). Глобальний еволюціонізм. Поняття «еволюція» та «розвиток», їх визначення. Загальні світоглядно-теоретичні положення глобального еволюціонізму. Філософсько-гносеологічне відношення до світу та його специфіка. Основні теоретико-пізнавальні стратегії. Сучасна гносеологічна ситуація. Класична і неklasична епістемологія. Суб'єкт та об'єкт пізнання. Предмет та мета пізнання. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Ступені пізнання. Істина в теорії пізнання, її аспекти (онтологічний, логіко-семантичний, ціннісно-емоційний). Співвідношення абсолютної та відносної істини в пізнанні. Критерії істини. Динаміка та розвиток науки. Донаукові типи пізнання. Особливості міфологічної свідомості. Зчатки наукових знань в історії культури. Ненаукове, квазінаукове знання. Проблема демаркації. Виникнення науки і основні стадії її історичної еволюції. Наука як соціальний інститут. Наука у філософському ракурсі (філософія науки). Взаємозв'язок науки і техніки. Феномен науково-технічного прогресу. Диференціація наукового знання. Особливості пізнання у соціально-гуманітарній сфері. Особливості сучасного етапу розвитку науки (сучасні процеси диференціації та інтеграції наук; технізація). Філософські основи методології наукового дослідження (сутність повсякденного та наукового пізнання; поняття про метод та методологію наукового дослідження). Логіка процесу наукового дослідження (наукові факти; поняття наукової проблеми, її постановка та формулювання; зміст наукової ідеї, концепції та гіпотези; сутність теорії). Зміст рівнів наукового дослідження; методи збирання емпіричної інформації (спостереження, експеримент, порівняння та вимірювання). Методи теоретичного узагальнення емпіричної інформації (загальнологічні методи; теоретичні методи; історичні та логічні методи). Види наукових досліджень. Дисертація як вид наукового дослідження. Основні передумови виникнення суспільства; проблема співвідношення матеріального та духовного начал у суспільстві. Суспільство як об'єкт філософського аналізу: філософські підходи до дослідження суспільства, принципи та методологія його вивчення. Формацийний і цивілізаційний підходи дослідження суспільства. Порівняльний аналіз. Концепції постіндустріального та інформаційного суспільства. Зв'язок постіндустріального та інформаційного із індустріальним суспільством. Структура суспільства, загальна характеристика його основних складових. Соціальна структура суспільства. Трансформація вчення К. Маркса про класи в сучасних філософських дослідженнях. Політична система суспільства: сутність, структура, функції. Громадянське і політичне суспільство: сутність і порівняльний аналіз. Значення техніки і технологій в сучасних філософських дослідженнях суспільства. Глобалізація. Основні виміри глобалізації. Глобальні проблеми людства. Комплексний характер глобальних проблем. Проблема походження людини. Теорія антропосоціогенезу; питання про співвідношення біологічного та соціального в людині. Людина в філософії марксизму. Нове розуміння буття людини в європейському ірраціоналізмі. Людина, індивід, індивідуальність, особистість; проблема соціалізації. Свобода та відповідальність як атрибутивні характеристики людини. Усвідомлення скінченності людського буття. Сенс життя як інтегральна характеристика людського буття. Людина у сучасному світі. Проблема трансгуманізму.

ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

Семінарські заняття укомплектовано оригінальними джерелами з філософії, які знаходяться у відкритому доступі в навчально-методичному кабінеті кафедри.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів для оцінювання успішності аспіранта	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Нарахування балів
	90-100	A	відмінно	
	82-89	B	добре	
	74-81	C		
	64-73	D	задовільно	
	60-63	E		
	35-59	FX		
	0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- семінарські заняття: 30% семестрової оцінки;
- самостійна робота: 30% семестрової оцінки;
- іспит: 40% семестрової оцінки

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ

Аспірант повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при нерозв'язності конфлікту доводиться до співробітників відділу аспірантури.

Силабус за змістом повністю відповідає робочій програмі навчальної дисципліни.